

QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG CHO HỌC SINH Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH SƠN LA TRONG BỐI CẢNH CHÍNH QUYỀN HAI CẤP

Đinh Thị Thu Hiền

Viện Nghiên cứu hợp tác phát triển giáo dục

Email: dinhhienthcl@gmail.com.

Tóm tắt: Giáo dục địa phương là một nội dung quan trọng của chương trình giáo dục phổ thông 2018, góp phần hình thành phẩm chất, năng lực và bản sắc văn hóa vùng miền cho học sinh. Trong bối cảnh chính quyền hai cấp theo Luật Tổ chức chính quyền địa phương, việc quản lý hoạt động giáo dục địa phương tại các trường trung học cơ sở ở tỉnh Sơn La đặt ra nhiều yêu cầu mới về phối hợp, phân quyền và trách nhiệm. Bài viết phân tích cơ sở lý luận, đánh giá thực trạng và đề xuất các biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động giáo dục địa phương ở các trường THCS tỉnh Sơn La trong điều kiện quản lý hai cấp hiện nay.

Từ khóa: Quản lý giáo dục; giáo dục địa phương; trung học cơ sở; Sơn La; chính quyền hai cấp.

Nhận bài: 03/11/2025; **Biên tập:** 04/11/2025; **Phản biện:** 10/11/2025; **Duyệt đăng:** 17/11/2025.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục địa phương (GDĐP) là thành phần bắt buộc của chương trình giáo dục phổ thông 2018, giúp học sinh hiểu biết về văn hóa, lịch sử, địa lý, kinh tế - xã hội của quê hương. Ở tỉnh Sơn La - địa bàn miền núi, đa dân tộc - GDĐP càng có ý nghĩa trong việc bồi dưỡng lòng yêu quê hương, tôn trọng sự đa dạng văn hóa và nâng cao ý thức cộng đồng.

Tuy nhiên, trong bối cảnh chính quyền hai cấp, không còn Phòng Giáo dục và Đào tạo ở cấp huyện, theo quy định của Luật Tổ chức chính quyền địa phương, việc phân định thẩm quyền quản lý giáo dục giữa Sở GD&ĐT và các xã có những thay đổi, đòi hỏi cơ chế phối hợp chặt chẽ, linh hoạt trong tổ chức GDĐP tại các trường THCS. Đây là vấn đề vừa mang tính thực tiễn, vừa có ý nghĩa chiến lược đối với quản lý giáo dục địa phương miền núi hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý luận về quản lý hoạt động giáo dục địa phương

2.1.1. Khái niệm

Giáo dục địa phương (GDĐP) là hoạt động giáo dục nhằm cung cấp cho học sinh tri thức, kỹ năng, giá trị và thái độ gắn với đặc điểm lịch sử, văn hóa, tự nhiên và xã hội của địa phương.

Quản lý hoạt động GDĐP là quá trình lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra và đánh giá việc thực hiện GDĐP nhằm đạt mục tiêu giáo dục toàn diện, phù hợp với điều kiện địa phương.

Quản lý hoạt động GDĐP trong bối cảnh chính quyền 2 cấp, khi không còn cấp huyện, không còn Phòng GD&ĐT thì chức năng quản lý và chủ thể quản lý ở địa phương đã thay đổi. Cán bộ cấp xã, phường có chức năng quản lý mọi hoạt động giáo dục ở các trường THCS trên địa bàn.

Quản lý hoạt động GDĐP trong bối cảnh chính quyền 2 cấp đòi hỏi phải có phương thức quản lý mới phù hợp chức năng, nhiệm vụ của cán bộ cấp xã, phường. Đa số đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục ở cấp xã, phường không có chuyên môn về giáo dục và quản lý giáo dục.

2.1.2. Nguyên tắc quản lý GDĐP

Bảo đảm tính thống nhất trong đa dạng giữa chương trình quốc gia và đặc trưng địa phương.

Thực hiện phân cấp, ủy quyền hợp lý giữa cấp tỉnh và cấp xã.

Phát huy vai trò tự chủ, sáng tạo của nhà trường.

Đảm bảo sự tham gia của cộng đồng và các tổ chức xã hội tại địa phương.

2.1.3. Đặc thù bối cảnh Sơn La

Sơn La là tỉnh miền núi Tây Bắc, có 12 dân tộc chính, điều kiện kinh tế - xã hội còn khó khăn, nhưng giàu bản sắc văn hóa. Việc triển khai GDĐP cần chú trọng đến nội dung về bảo tồn văn hóa dân tộc, giáo dục môi trường sinh thái, phát triển nông nghiệp bền vững, du lịch cộng đồng, phù hợp định hướng phát triển tỉnh.

2.2. Thực trạng quản lý hoạt động giáo dục địa phương ở các trường THCS tỉnh Sơn La

2.2.1. Điểm mạnh

Sở GD&ĐT Sơn La đã ban hành hướng dẫn triển khai GDĐP, tổ chức biên soạn tài liệu giáo dục địa phương cấp THCS (năm 2021–2022).

Nhiều trường đã tích cực lồng ghép nội dung văn hóa dân tộc, bảo vệ môi trường, lịch sử địa phương vào bài giảng.

Giáo viên được tập huấn, bước đầu biết vận dụng phương pháp dạy học tích hợp, trải nghiệm.

2.2.2. Hạn chế

Cơ chế phối hợp giữa cấp tỉnh và cấp xã, phường chưa đồng bộ, nhất là trong công tác kiểm tra, đánh giá, và hỗ trợ chuyên môn.

Một số trường còn thiếu giáo viên có năng lực khai thác tài liệu GDĐP.

Nguồn lực tài chính, thiết bị, tư liệu địa phương còn hạn chế.

Chưa có cơ chế giám sát và đánh giá thường xuyên hiệu quả triển khai GDĐP.

2.2.3. Nguyên nhân

Nhận thức của một số cán bộ quản lý và giáo viên về vai trò GDĐP chưa đầy đủ. Cơ chế quản lý hai cấp khiến việc chỉ đạo nhiều khi chồng chéo hoặc thiếu nhất quán. Thiếu sự phối hợp giữa chính quyền địa phương, các tổ chức văn hóa, bảo tàng, trung tâm học tập cộng đồng trong hỗ trợ GDĐP.

2.3. Biện pháp nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động giáo dục địa phương

2.3.1. Hoàn thiện cơ chế phối hợp quản lý giữa hai cấp chính quyền

Giáo dục địa phương là nội dung giáo dục quan trọng, góp phần giúp học sinh hiểu biết về lịch sử, văn hóa, kinh tế, xã hội, con người và truyền thống của quê hương mình. Việc thực hiện hiệu quả nội dung giáo dục địa phương đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa các cấp chính quyền, đặc biệt là giữa chính quyền cấp tỉnh (nơi xây dựng chương trình, ban hành hướng dẫn, chỉ đạo và giám sát) với chính quyền cấp xã (nơi trực tiếp hỗ trợ các cơ sở giáo dục triển khai, huy động nguồn lực và gắn kết với cộng đồng). Tuy nhiên, trên thực tế, cơ chế phối hợp này còn thiếu tính đồng bộ, ràng buộc trách nhiệm và thông tin hai chiều, dẫn đến tình trạng chỉ đạo còn chồng chéo hoặc thiếu hiệu quả.

Mục tiêu của biện pháp này nhằm thiết lập cơ chế phối hợp rõ ràng, minh bạch và thường xuyên giữa các cấp chính quyền trong việc quản lý, chỉ đạo và hỗ trợ thực hiện nội dung giáo dục địa phương. Nâng cao hiệu quả điều hành, tránh trùng lặp hoặc bỏ sót nhiệm vụ. Đảm bảo sự thống nhất trong chỉ đạo của cấp tỉnh và tính chủ động, sáng tạo của cấp xã.

Để thực hiện biện pháp này cần tập trung vào những nội dung như sau:

- Hoàn thiện văn bản quy định và quy trình phối hợp. Ban hành Quy chế phối hợp giữa Sở Giáo dục và Đào tạo, Sở Văn hóa - Thể thao, Sở Tài chính, Sở Nội vụ và Ủy ban nhân dân cấp xã trong việc triển khai nội dung giáo dục địa phương. Quy định cụ thể trách nhiệm, quyền hạn của từng bên. Cấp tỉnh ban hành chương trình khung, hướng dẫn nội dung, kiểm tra, giám sát. Cấp xã hỗ trợ nhà trường trong việc thu thập tư liệu, tổ chức hoạt động trải nghiệm, bảo đảm an toàn và phối hợp huy động nguồn lực. Xây dựng quy trình làm việc thống nhất từ khâu lập kế hoạch - triển khai - giám sát - báo cáo - đánh giá.

- Phát huy vai trò của Hội Cựu giáo chức địa

phương trong việc thiết lập đầu mối điều phối liên ngành. Thành lập Ban điều phối giáo dục địa phương cấp tỉnh và cấp xã, phường có sự tham gia của đại diện của Hội Cựu giáo chức và các cơ quan giáo dục, văn hóa, tài chính, nông nghiệp, môi trường, đoàn thể, chính quyền địa phương. Hội Cựu giáo chức địa phương có vai trò tham mưu, tư vấn cho các cấp chính quyền, đặc biệt là ở cấp xã, phường về những vấn đề chuyên ngành có liên quan. Ban điều phối có nhiệm vụ tổ chức họp định kỳ (hàng quý hoặc học kỳ) để trao đổi, tháo gỡ vướng mắc, thống nhất kế hoạch triển khai.

- Xây dựng cơ chế trao đổi thông tin hai chiều. Thiết lập hệ thống thông tin điện tử hoặc nhóm công tác trực tuyến (qua cổng thông tin hoặc phần mềm quản lý giáo dục) để cập nhật tiến độ, phản hồi và chia sẻ tư liệu. Tổ chức các hội nghị, hội thảo, tập huấn liên cấp nhằm nâng cao năng lực quản lý và tăng cường hiểu biết giữa các bên. Sử dụng Hội Cựu giáo chức như một lực lượng chủ lực trong việc tư vấn cho cán bộ xã, phường ban hành các chính sách về giáo dục ở địa phương.

- Tăng cường giám sát, đánh giá và khen thưởng. Sở Giáo dục và Đào tạo chủ trì kiểm tra định kỳ việc thực hiện nội dung giáo dục địa phương tại các xã, trường học. Kết quả đánh giá được phản hồi công khai, làm căn cứ để xếp loại, khen thưởng tập thể, cá nhân và để điều chỉnh chính sách phù hợp. Lồng ghép tiêu chí hiệu quả phối hợp vào đánh giá thi đua của chính quyền địa phương.

Điều kiện thực hiện biện pháp này là có sự chỉ đạo thống nhất của Ủy ban nhân dân cấp tỉnh, ban hành văn bản pháp lý cụ thể. Bố trí kinh phí cho các hoạt động phối hợp, tập huấn và kiểm tra. Nâng cao năng lực quản lý và nhận thức của đội ngũ cán bộ cấp xã về vai trò của giáo dục địa phương. Phát huy tinh thần chủ động của các trường học và cộng đồng dân cư

2.3.2. Nâng cao năng lực của cán bộ quản lý, giáo viên ở các trường THCS trong tổ chức thực hiện nội dung giáo dục địa phương

Giáo dục địa phương là một hợp phần quan trọng trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018, nhằm giúp học sinh hiểu biết sâu sắc hơn về văn hóa, lịch sử, kinh tế, môi trường, con người của quê hương; từ đó hình thành tình yêu, niềm tự hào và ý thức trách nhiệm xây dựng quê hương, đất nước. Tuy nhiên, việc tổ chức thực hiện nội dung GDĐP ở các trường THCS hiện nay còn gặp nhiều khó khăn. Đội ngũ cán bộ quản lý (CBQL) và giáo viên chưa được đào tạo bài bản, thiếu kinh nghiệm trong thiết kế bài học, hoạt động trải nghiệm gắn với thực tiễn địa phương. Một số trường còn lúng túng trong việc xây dựng kế hoạch, huy động nguồn lực, đánh giá kết quả học sinh. Công tác phối hợp giữa nhà

trường - chính quyền - cộng đồng chưa đồng bộ. Do đó, việc nâng cao năng lực cho CBQL và GV là điều kiện tiên quyết để triển khai hiệu quả nội dung GDĐP trong các trường THCS.

Mục tiêu của biện pháp này nhằm trang bị cho CBQL và GV kiến thức, kỹ năng và thái độ chuyên môn cần thiết để tổ chức, quản lý, giảng dạy và đánh giá nội dung GDĐP. Xây dựng đội ngũ có năng lực sáng tạo, linh hoạt, gắn kết nhà trường với cộng đồng. Góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả thực hiện GDĐP tại các trường THCS trên địa bàn.

Để thực hiện biện pháp này cần phải tập trung vào những nội dung như sau:

- Khảo sát, đánh giá thực trạng năng lực đội ngũ. Tổ chức khảo sát, đánh giá năng lực hiện có của CBQL và GV về hiểu biết chương trình GDĐP; Kỹ năng thiết kế kế hoạch, bài dạy, hoạt động trải nghiệm; Khả năng phối hợp với các lực lượng xã hội; Năng lực ứng dụng công nghệ thông tin và phương pháp dạy học tích cực. Căn cứ kết quả khảo sát, xây dựng bản đồ năng lực để xác định nhu cầu bồi dưỡng cụ thể theo từng nhóm đối tượng.

- Xây dựng và triển khai chương trình bồi dưỡng chuyên biệt. Nội dung bồi dưỡng tập trung vào kiến thức về địa phương, lịch sử, văn hóa, kinh tế, danh nhân, di sản, môi trường, định hướng phát triển địa phương. Phương pháp sư phạm, xây dựng kế hoạch bài dạy, tổ chức hoạt động học tập trải nghiệm, tích hợp giáo dục địa phương với các môn học. Kỹ năng quản lý và điều hành, CBQL được tập huấn về quản trị hoạt động GDĐP, giám sát, đánh giá và huy động nguồn lực xã hội. Ứng dụng công nghệ số, khai thác tư liệu địa phương qua nền tảng số, thiết kế bài giảng điện tử, xây dựng ngân hàng học liệu mở.

Hình thức bồi dưỡng đa dạng, tập huấn trực tiếp, chuyên đề chuyên sâu, hội thảo trao đổi kinh nghiệm. Học tập trực tuyến qua nền tảng LMS, MOOC hoặc qua nhóm chuyên môn trực tuyến. Tổ chức các chuyến “thực tế sư phạm địa phương” để giáo viên tìm hiểu di tích, làng nghề, doanh nghiệp, mô hình văn hóa - xã hội.

- Xây dựng mạng lưới cộng đồng học tập và sinh hoạt chuyên môn. Hình thành cộng đồng học tập cấp xã, cụm trường về GDĐP, trong đó GV có thể chia sẻ tài liệu, bài giảng, kinh nghiệm thực tế. Duy trì sinh hoạt chuyên môn định kỳ theo chủ đề “Dạy học gắn với địa phương”, “Trải nghiệm sáng tạo tại quê hương em”. Khuyến khích CBQL và GV viết sáng kiến kinh nghiệm, bài báo khoa học, giới thiệu mô hình tốt trong triển khai GDĐP.

Điều kiện thực hiện biện pháp này là có sự chỉ đạo thống nhất của Sở và chính quyền cấp xã trong việc ban hành kế hoạch và phân bổ kinh phí bồi dưỡng. Huy động sự phối hợp của các cơ quan,

ban ngành, đoàn thể và các tổ chức xã hội tại địa phương. Bảo đảm cơ sở vật chất, thiết bị dạy học, tài liệu địa phương hóa phục vụ công tác bồi dưỡng. Xây dựng đội ngũ báo cáo viên, chuyên gia địa phương có kinh nghiệm trong giáo dục và nghiên cứu văn hóa địa phương.

2.3.3. Tăng cường nguồn lực và cơ sở vật chất phục vụ thực hiện nội dung giáo dục địa phương

Việc triển khai GDĐP đòi hỏi điều kiện về phương tiện, học liệu, trang thiết bị và nguồn tài chính bảo đảm cho các hoạt động dạy học, trải nghiệm, tham quan, tìm hiểu địa phương. Tuy nhiên, nhiều trường THCS, đặc biệt ở vùng nông thôn, vùng miền núi trên địa bàn tỉnh Sơn La còn thiếu phòng học bộ môn, thiết bị nghe nhìn, phương tiện trải nghiệm thực tế và nguồn tài liệu địa phương hóa. Do đó, cần có biện pháp huy động, đầu tư và sử dụng hiệu quả các nguồn lực để bảo đảm điều kiện thực hiện GDĐP.

Mục tiêu của biện pháp này nhằm bảo đảm cơ sở vật chất, thiết bị, học liệu phục vụ hiệu quả việc dạy và học nội dung GDĐP. Huy động đa dạng các nguồn lực xã hội, giảm gánh nặng ngân sách. Tăng khả năng ứng dụng công nghệ thông tin và chuyển đổi số trong dạy học GDĐP.

Để thực hiện biện pháp này cần phải tập trung vào những nội dung như sau:

- Đầu tư, nâng cấp cơ sở vật chất và trang thiết bị. Xây dựng phòng học đa năng, thư viện mở, không gian học tập cộng đồng, phòng truyền thống về văn hóa - lịch sử địa phương. Trang bị các thiết bị nghe nhìn, máy chiếu, máy tính, bản đồ, sa bàn, mô hình, thiết bị ghi hình phục vụ dạy học trực quan.

Phát triển học liệu địa phương. Biên soạn, sưu tầm tài liệu, hình ảnh, phim tư liệu về địa phương, các di tích, làng nghề, danh nhân, sự kiện văn hóa - xã hội. Xây dựng ngân hàng tư liệu số về GDĐP, tích hợp trên cổng thông tin điện tử hoặc hệ thống LMS của trường.

Huy động nguồn lực tài chính. Sử dụng hiệu quả ngân sách giáo dục, đồng thời vận động xã hội hóa giáo dục, kêu gọi doanh nghiệp, hội phụ huynh, tổ chức xã hội, cựu học sinh đóng góp. Lồng ghép kinh phí GDĐP vào các chương trình mục tiêu như “Trường học xanh - sạch - đẹp”, “Giáo dục hướng nghiệp gắn với địa phương”.

Đảm bảo quản lý và sử dụng bền vững. Xây dựng quy chế quản lý, bảo dưỡng thiết bị, công trình phục vụ GDĐP. Phân công giáo viên phụ trách chuyên môn thiết bị, thư viện, học liệu địa phương.

2.3.4. Phát huy vai trò của cộng đồng và chính quyền cơ sở trong thực hiện nội dung giáo dục địa phương

Giáo dục địa phương gắn liền với cộng đồng, chính quyền và các tổ chức xã hội ở cơ sở. Chính

quyền cấp xã, thôn, bản là nơi lưu giữ giá trị văn hóa, lịch sử, truyền thống và là chủ thể trực tiếp hỗ trợ nhà trường tổ chức các hoạt động học tập, trải nghiệm. Tuy nhiên, sự tham gia của cộng đồng hiện nay còn hạn chế, chưa có cơ chế phối hợp thường xuyên và hiệu quả.

Mục tiêu của biện pháp này nhằm huy động sự tham gia tích cực của chính quyền, đoàn thể, tổ chức xã hội, doanh nghiệp và người dân trong việc hỗ trợ nhà trường thực hiện GDĐP. Tăng tính gắn kết giữa giáo dục nhà trường - gia đình - xã hội. Góp phần lan tỏa giá trị văn hóa, lịch sử, con người địa phương đến học sinh.

Để thực hiện biện pháp này cần tập trung vào những nội dung như sau:

Thiết lập cơ chế phối hợp ba bên (Nhà trường - Chính quyền - Cộng đồng). Ký kết quy chế phối hợp giữa UBND xã, các tổ chức đoàn thể (Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ, Hội Cựu giáo chức...) và nhà trường trong việc tổ chức GDĐP. Mời đại diện chính quyền, nghệ nhân, nhân chứng lịch sử, doanh nghiệp địa phương tham gia giảng dạy, nói chuyện chuyên đề, hướng dẫn hoạt động trải nghiệm.

Phát huy nguồn lực cộng đồng. Tận dụng các di tích, bảo tàng, làng nghề, khu sản xuất, hợp tác xã, cơ sở văn hóa làm "lớp học ngoài trời". Huy động các nguồn hỗ trợ vật chất, hiện vật, không gian, kinh phí từ cộng đồng phục vụ hoạt động GDĐP.

Tổ chức hoạt động trải nghiệm - phục vụ cộng đồng. Cho học sinh tham gia các chương trình "Em tìm hiểu quê hương", "Ngày hội văn hóa địa phương", "Học sinh với di sản quê em". Gắn hoạt động GDĐP với hoạt động hướng nghiệp, giúp học sinh hiểu về nghề truyền thống, xu hướng phát triển kinh tế địa phương.

Truyền thông và lan tỏa giá trị địa phương. Phối hợp cơ quan báo chí, đài truyền thanh địa phương tuyên truyền về kết quả và mô hình GDĐP. Tổ chức triển lãm, trưng bày, cuộc thi tìm hiểu văn hóa - lịch sử quê hương nhằm khơi dậy niềm tự hào địa phương.

2.3.5. Tăng cường kiểm tra, đánh giá và chia sẻ kinh nghiệm trong thực hiện nội dung giáo dục địa phương

Công tác kiểm tra, đánh giá có vai trò quan trọng trong việc bảo đảm chất lượng, phát hiện hạn chế, rút kinh nghiệm và điều chỉnh kịp thời. Hiện nay, việc đánh giá hoạt động GDĐP ở nhiều nơi còn hình thức, thiếu tiêu chí cụ thể, chưa gắn kết giữa quản lý - giảng dạy - kết quả học sinh. Vì vậy, cần tăng cường công tác kiểm tra, đánh giá đi đôi với việc chia sẻ mô hình, kinh nghiệm hay giữa các địa phương.

Mục tiêu của biện pháp này nhằm bảo đảm việc thực hiện GDĐP được thường xuyên, có

chất lượng, đúng định hướng. Tạo động lực đổi mới sáng tạo, nhân rộng điển hình tiên tiến. Hình thành cơ chế học tập liên tục và lan tỏa tri thức giữa các trường.

Để thực hiện biện pháp này cần tập trung vào những nội dung sau đây:

Xây dựng bộ tiêu chí kiểm tra, đánh giá cụ thể. Đối với nhà trường, mức độ hoàn thành kế hoạch GDĐP, chất lượng học liệu, hoạt động trải nghiệm, phối hợp cộng đồng. Đối với giáo viên, năng lực thiết kế bài dạy, tổ chức lớp học, sử dụng phương pháp tích cực, đánh giá học sinh. Đối với học sinh, thái độ, kỹ năng, hiểu biết và tình yêu đối với quê hương.

Tăng cường kiểm tra, giám sát thường xuyên. Phòng GD&ĐT định kỳ tổ chức kiểm tra theo học kỳ, kết hợp với dự giờ, quan sát thực tế, phỏng vấn học sinh. Áp dụng công cụ đánh giá trực tuyến, bảng hỏi điện tử, thu thập phản hồi từ phụ huynh và cộng đồng.

Tổ chức tổng kết, chia sẻ kinh nghiệm và nhân rộng mô hình tốt. Tổ chức hội nghị, hội thảo cấp huyện, cấp tỉnh về GDĐP để trao đổi kinh nghiệm giữa các trường. Biên soạn tài liệu hướng dẫn, cẩm nang GDĐP, giới thiệu các bài học thành công, điển hình tiên tiến. Tạo diễn đàn trực tuyến để giáo viên, cán bộ quản lý chia sẻ tài liệu, ý tưởng, clip minh họa hoạt động.

Khen thưởng, động viên kịp thời. Gắn kết quả kiểm tra, đánh giá với thi đua, khen thưởng nhà trường và cá nhân. Ưu tiên xét danh hiệu, sáng kiến hoặc tài trợ mô hình mới cho đơn vị triển khai GDĐP hiệu quả.

3. Kết luận

Giáo dục địa phương (GDĐP) trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018 có vai trò quan trọng trong việc bồi dưỡng cho học sinh hiểu biết về lịch sử, văn hóa, kinh tế - xã hội và bản sắc vùng miền; từ đó hình thành tình yêu quê hương, ý thức cộng đồng và trách nhiệm công dân. Đối với tỉnh Sơn La - địa bàn miền núi, đa dân tộc, điều kiện kinh tế - xã hội còn khó khăn nhưng giàu giá trị văn hóa - việc tổ chức GDĐP càng có ý nghĩa đặc thù, góp phần bảo tồn và phát huy di sản văn hóa, giáo dục môi trường sinh thái, hướng nghiệp gắn với thế mạnh địa phương và hỗ trợ định hướng phát triển bền vững của tỉnh.

Tuy nhiên, trong bối cảnh chính quyền hai cấp, khi không còn cơ quan quản lý giáo dục cấp huyện, hoạt động quản lý GDĐP tại các trường THCS đặt ra nhiều yêu cầu mới về phân quyền, phối hợp, trách nhiệm và cơ chế hỗ trợ chuyên môn. Thực tiễn cho thấy vẫn tồn tại những hạn chế như cơ chế phối hợp giữa cấp tỉnh và cấp xã chưa đồng bộ; năng lực quản lý, tổ chức GDĐP của một bộ phận

cán bộ, giáo viên còn hạn chế; thiếu học liệu, thiết bị và nguồn lực tài chính; hoạt động kiểm tra, đánh giá chưa có bộ tiêu chí rõ ràng và còn mang tính hình thức; sự tham gia của cộng đồng, thiết chế văn hóa địa phương chưa thường xuyên, thiếu cơ chế ràng buộc trách nhiệm.

Trên cơ sở đó, nghiên cứu này đề xuất hệ thống biện pháp quản lý nhằm nâng cao hiệu quả GD&ĐT trong điều kiện chính quyền hai cấp, tập trung vào: (1) hoàn thiện cơ chế phối hợp liên ngành giữa cấp tỉnh và cấp xã, bảo đảm quy trình triển khai thống nhất, thông tin hai chiều và trách nhiệm rõ ràng; (2) bồi dưỡng năng lực cho cán bộ quản lý và giáo viên thông qua chương trình chuyên biệt, đa dạng hình thức và gắn với thực tế địa phương; (3) tăng cường nguồn lực và cơ sở vật chất, phát triển học liệu địa phương hóa và ngân hàng tư liệu số; (4) phát huy vai trò cộng đồng và chính quyền cơ sở trong huy động nguồn lực, tổ chức trải nghiệm và lan tỏa giá trị địa phương; (5) đổi mới kiểm tra, đánh giá theo bộ tiêu chí cụ thể, kết hợp tổng kết - chia sẻ - nhân rộng mô hình hiệu quả và khen thưởng kịp thời.

Nhìn chung, để GD&ĐT thực sự trở thành thành tố có chất lượng trong giáo dục THCS ở Sơn La,

cần triển khai đồng bộ các biện pháp trên với sự chỉ đạo thống nhất, nguồn lực bảo đảm và sự tham gia thực chất của nhà trường - chính quyền - cộng đồng. Đây cũng là hướng đi quan trọng nhằm nâng cao hiệu quả quản lý giáo dục địa phương, góp phần phát triển phẩm chất, năng lực và bản sắc văn hóa cho học sinh trong bối cảnh quản trị giáo dục theo mô hình chính quyền hai cấp hiện nay ■

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*.
- [2]. Quốc hội (2023). *Luật Tổ chức chính quyền địa phương (sửa đổi)*.
- [3]. Sở Giáo dục và Đào tạo Sơn La (2022). *Hướng dẫn triển khai tài liệu giáo dục địa phương cấp THCS tỉnh Sơn La*.
- [4]. Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2020). *Quản lý nhà trường trong bối cảnh đổi mới giáo dục phổ thông*. Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [5]. Trần Đình Tuấn (2025). *Đánh giá việc thực hiện nội dung giáo dục địa phương cho học sinh phổ thông ở các tỉnh miền núi phía Bắc theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018*. Đề tài khoa học cấp Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam.

Managing local educational activities for students in the middle schools in Son La province in the context of a two-level government system

Dinh Thi Thu Hien

Institute for Educational Cooperation and Development

Email: dinhhienthcl@gmail.com.

Abstract: Local education is an important component of the 2018 general education curriculum, contributing to the formation of qualities, competencies, and local cultural identity for students. In the context of a two-level government structure under the Law on Organization of Local Government, managing local education activities at the middle schools in Son La province presents many new requirements regarding coordination, delegation of authority, and responsibility. This article analyzes the theoretical basis, assesses the current situation, and proposes measures to improve the effectiveness of local education management in the middle schools in Son La province under the current two-level management system.

Keywords: Education management; local education; middle school; Son La province; two-level government.